

(Ne)spregledano iz Prirodoslovnega muzeja Slovenije

HERBARIJ ZAVAROVANIH VRST IN BOTANIČNI ZLOČIN

Besedilo: Špela Pungaršek

V herbariju Prirodoslovnega muzeja Slovenije (LJM) je shranjen Herbarij po zakonu zaščitene rastline (*Herbarium florae sub legis protectione*) iz leta 1949. Obsega 20 pol 18 vrst: dišeči volčin (*Daphne cneorum*), Sternbergov klinček (*Dianthus sternbergii*), okroglostno in srednjo rosiko (*Drosera rotundifolia*, *D. intermedia*), kamniško in Rhellikanovo murko (*Gymnadenia lithopolitana*, *G. rhellicani*), bodiko (*Ilex aquifolium*), planiko (*Leontopodium alpinum*), alpsko madronščico (*Linaria alpina*), alpsko azalejo (*Loiseleuria procumbens*), dlakavo mahovnico (*Oxycoccus palustris*), kranjski in Wulfenov jeglič (*Primula carniolica*, *P. wulfeniana*), triglavsko rožo (*Potentilla nitida*), kranjsko in Hladnikovo buniko (*Scopolia carniolica*, *S. carniolica* var. *hladnikiana*), rogato in Zoisovo vijolico (*Viola cornuta*, *V. zoysii*) ter vodni orešek (*Trapa natans*). Rastline zanj je med letoma 1932 in 1949 v glavnem nabral pravnik in ljubiteljski botanik Edvard Pajnič (1872–1952), nekaj pa tudi botaničarka in naravovarstvenica Angela Piskernik (1886–1967). Slednja je napisala le na eni etiketi, a mnoge rastline so navedene le z latinskimi in slovenskimi imeni, brez podatkov o nabiralcu, kraju in času nabiranja. V herbariju je tudi pola z rogato vijolico, ki pa je povezana z nesramno potegavščino. Vrsto sta leta 1901 na Begunjski prvi opazila botanik, gimnazijski profesor in direktor ljubljanskega botaničnega vrta Alfonz Paulin (1853–1942) ter lekarnar in planinski delavec Hugo Roblek (1871–1920), po katerem je bil poimenovan tudi Roblekov dom na Begunjski. Najdba je bila presenetljiva, saj ima vrsta glavno območje razširjenosti v Pirenejih, zato je Paulin o njej pisal tudi v mednarodnih revijah, vrsto pa so v *Spomenici* predlagali za zavarovanje, kar se je kasneje tudi uresničilo in zavarovana je bila vse do leta 1976. Naposled se je izkazalo, da je Roblek vijolico na Begunjsko posadil sam, potem pa mimo nje peljal Paulina, da jo je našel. A s tem zgodba o rogati vijolici še ni končana. Ob koncu 20. in v začetku 21. stoletja je bila vrsta najdena tudi v Krnskem pogorju Julijskih Alp in ni znano, ali

so njena rastišča tam naravna ali posledica vojaškega delovanja. Pokojni prof. Wraber je zapisal, da »njeno pojavljanje na Velikem Lemežu daje naraven vtis, a če jo je kdo tam posadil, bi bil to dovršen botanični zločin«.

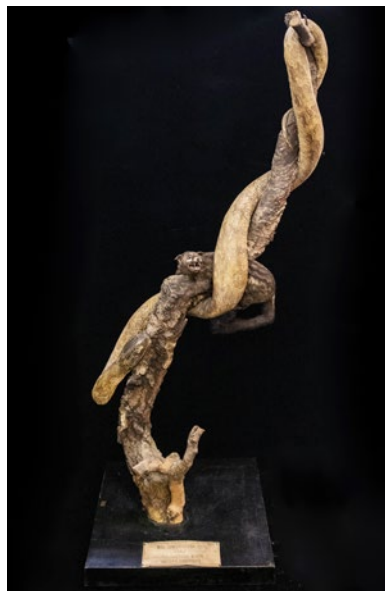
Rogata vijolica (*Viola cornuta*) je bila pri nas med letoma 1921 in 1976 zavarovana, pozneje pa so ugotovili, da je bila na tedaj edinem znanem nahajališču v Sloveniji posajena. (foto: David Kunc)

INDIJSKI PITON (*PYTHON MOLURUS*)

Besedilo: Matic Centa

Kače velikanke so svojo prepoznavnost v širši javnosti pridobile predvsem iz filmskih upodobitev in pripovedi iz tropskih gozdov. Mednje sodi tudi indijski piton iz zbirke plazilcev Prirodoslovnega muzeja Slovenije. Preparat je bil pridobljen iz Misijonskega muzeja v Ljubljani, primerek pa izvira iz Indije, natančneje iz Zahodne Bengalije. V Slovenijo je prišla koža brez glave med leti 1929 in 1934 iz misijona v Indiji. Dermoplastični preparat je izdelal ljubljanski preparator Viktor Hefort, pri čemer je posebej zmodeliral glavo. Prvič je bil preparat razstavljen na misijonski razstavi *Indijska džungla* leta 1934. V muzejski zbirki je bil dlje časa označen kot udav, verjetno zaradi zastarelega poimenovanja *Boa Ordinata* (Schneider, 1801), saj so v preteklosti vse večje kače označevali za udave (*Boa*). Piton je prepariran kot plenilec malajskega musanga (*Paradoxurus hermaphroditus*), ki prav tako izvira iz južne in jugovzhodne Azije, zato je interakcija med njima v naravi povsem možna.

Indijski piton je razširjen po večini Indijskega polotoka in na nekaterih otokih (npr. Šrilanka). Zraste 3–4 m, največji znani osebek pa je meril 4,6 m. Samice so praviloma večje in težje od samcev. Zaseda različna okolja, od močvirij, obrežij rek, mrtvic do suhih travnikov, gozdov, skalnih predelov. Njegova prehrana je sestavljena iz sesalcev, ptic in drugih plazilcev, vendar se na njegovem meniju večkrat pojavijo predstavniki sesalcev kot drugih skupin. Kot pri drugih pitonih gre za nestrupeno vrsto kače, ki svoj plen ubije z močnim stiskanjem in običajno posledično zadušitvijo. Od svojega večjega sorodnika burmanskega pitona (*Python bivittatus*) se poleg velikosti loči po svetlejši osnovi barve kože, na kateri so temnejši vzorci kvadratastih oblik, značilna je tudi rdečkasta do rožnata obarvanost glave in črte za očmi ter zabrisan vzorec na glavi v obliki puščice. Indijski piton spada med jajcerodne kače, samica lahko izleže do 100 jajc, ki jih tudi vali in brani pred plenilci.

Odraslemu človeku indijski piton ni nevaren, poleg tega gre za dokaj letargično in nekonfliktno vrsto kače. Na IUCN-ovem rdečem seznamu je opredeljena kot potencialno ogrožena vrsta (*Near Threatened*), predvsem zaradi izgube habitata, lova zaradi kože in mesa ter za preprodajo v trgovine z eksotičnimi živalmi. ✨

Dermoplastični preparat indijskega pitona (*Python molurus*), ki pleni malajskega musanga (*Paradoxurus hermaphroditus*), iz zbirke Prirodoslovnega muzeja Slovenije. (foto: David Kunc)